

Društvo socialnih delavk in delavcev Slovenije

KODEKS ETIKE SOCIALNIH DELAVK IN SOCIALNIH DELAVCEV SLOVENIJE

UVODNA DOLOČILA

Poslanstvo socialnih delavk in socialnih delavcev je zagovarjanje družbene blaginje, spoštovanje človekovih pravic, solidarnosti, enakopravnosti in trajnosti. Posebna pozornost je na ljudeh, ki so zapostavljeni, zatirani ali živijo v revščini. Etično ravnanje je v socialnem delu ključni element kakovosti dela.

Zaradi vse večje kompleksnosti, spremenljivosti in nepredvidljivosti družbenih razmer in naravnega okolja, ki učinkujejo na ljudi in skupnosti, postajajo v socialnem delu vse bolj pomembna znanja:

- s katerimi razvijamo samopomoč in samoorganizacijo ljudi, še posebej tistih, ki so v družbi zapostavljeni ali zatirani. Pri tem pozornost usmerjamo na vse razpoložljive skupnostne in družbene vire, s katerimi si lahko izboljšajo pogoje življenja;
- s katerimi izboljšujemo dostopnost obstoječih ali novih storitev in programov;
- s katerimi vplivamo na zakonsko regulacijo socialnih pravic in na razvoj socialne in drugih politik z namenom krepitve pravičnih in solidarnih odnosov, spoštovanja človekovih pravic in ustvarjanja dostojnih pogojev življenja za vse.

Etične vrednote in načela v tem kodeksu zavezujejo vse socialne delavke in socialne delavce, ne glede na to, kje so pridobili izobrazbo socialnega dela, ne glede na področje socialnega dela, kjer so aktivni in ne glede na organizacijo, v kateri so zaposleni.

Socialna delavka ali socialni delavec pri delu uporabljata znanje socialnega dela ter druga sredstva in načine, če niso v nasprotju s profesijo socialnega dela in če koristijo uporabnicam in uporabnikom njihovih storitev, programov ali dejavnosti.

V primerih, ko se pod vodstvom socialne delavke ali socialnega delavca vključujejo v strokovno delo tudi ljudje brez socialno delovne izobrazbe (strokovnjakinje in strokovnjaki drugih profilov, praktikantke in praktikanti, prostovoljke in prostovoljci), je njuna dolžnost, da jih s kodeksom seznanita in pri delu zagotovita njegovo upoštevanje.

TEMELJNE VREDNOTE SOCIALNEGA DELA

A. Spoštovanje človekovega dostojanstva in integritete

Delo socialnih delavk in socialnih delavcev je vselej v pomoč in korist ljudem, s katerimi delajo. Tega ne sme ogroziti noben drug interes ali namen.

Zaradi spoštovanja človekovih pravic in zaradi posebnosti strokovnega pristopa v postopkih socialnega dela se izrecno varuje osebno integriteto in osebno dostojanstvo ljudi. Spoštuje se njihovo pravico do samoopredelitve, do zasebnosti in nedotakljivosti, če se s tem ne ogroža pravic, varnosti ali interesov koga drugega.

Socialna delavka ali socialni delavec pri delu upošteva ljudi kot celovite in edinstvene osebnosti in jih tako tudi obravnava. Spoštovanje slehernega človeka je temelj socialnega dela.

Načela:

1. Socialna delavka ali socialni delavec uporabnic ali uporabnikov njihovih storitev, programov, dejavnosti ne sme v nobenem primeru žaliti, ponižati ali kako drugače razvrednotiti njene ali njegove osebe, njenih ali njegovih stališč, vrednot ali čustvenega doživljanja. Delo mora temeljiti na spoštovanju, integriteti in priznavanju pravice do samoopredelitve ljudi, s katerimi sodeluje.
2. Socialna delavka ali socialni delavec mora spoštovati integriteto vseh (tudi nekdanjih) uporabnic in uporabnikov ter varovati tajnost vseh osebnih podatkov in informacij, ki jih pridobi pri delu. To velja tudi v primeru, ko preneha opravljati svoj poklic.
3. Socialna delavka ali socialni delavec omogoča in zagovarja polno vključenost uporabnic in uporabnikov v vse postopke ali procese dela, spodbuja njihovo udeležbo in jih krepi za prevzemanje odgovornosti in samozastopanje.

B. Socialna pravičnost in humanost

Socialne delavke in socialni delavci se zavzemajo za vzpostavljanje življenjskih pogojev, ki omogočajo vsem ljudem dostojno življenje in ohranjanje osebnega dostojanstva. Pri tem aktivno, proaktivno soustvarjalno sodelujejo pri izboljšanju teh razmer in opozarjajo na družbeno nepravičnost, neenako dostopnost do ključnih virov, na krivične in zatiralske institucionalne ali druge prakse, ki slabšajo položaj ljudi ter jih stigmatizirajo.

Socialne delavke in socialni delavci se z opozarjanjem na učinke družbenih neenakosti zavzemajo za soustvarjanje pravične družbe.

Načela:

1. Socialna delavka ali socialni delavec se v neposrednem delu z uporabnicami in uporabniki, v stikih s strokovno in drugimi javnostmi zavzema za uspešno, učinkovito in strokovno delo ter za dostopnost vseh storitev, pravic ter drugih virov pomoči tistim, ki jih potrebujejo.
2. Socialna delavka ali socialni delavec ima dolžnost, da vladno, politično, zakonodajno, strokovno in drugo javnost seznanja s položajem ljudi, ki so prikrajšani zaradi družbenih neenakosti, omejeni pri dostopu do virov, pomembnih za njihovo življenje in preživetje ter

opozarja na strukturne, družbene in kulturne pojave, zaradi katerih so kršene človekove pravice in dostojanstvo ljudi.

3. Socialna delavka ali socialni delavec se zavzema za takšne socialno-politične, zakonodajne rešitve ali civilno-družbene iniciative, ki izboljšujejo položaj zapostavljenih skupin, skupnosti ali posameznikov in posameznic.
4. Socialna delavka ali socialni delavec uporabnikom in uporabnicam na razumljiv način posreduje vse pomembne informacije o njihovih pravicah, možnostih in načinu njihove uveljavitve.

C. Spoštovanje raznolikosti

Socialna delavka in socialni delavec prepoznava in spoštuje raznolikost v družbi in pri tem upošteva individualne, družinske, skupinske in skupnostne raznolikosti.

Delo socialne delavke in socialnega delavca temelji na zastopanju človekovih pravic vseh ljudi in je antidiskriminatorno.

Načela:

1. Socialna delavka ali socialni delavec ne izključuje, omejuje, zatira ali zapostavlja uporabnikov in uporabnic na podlagi barve kože, spola, kulturnega ali etničnega porekla, maritalnega, gmotnega in družbenega položaja, življenjskega sloga, spolne, verske ali idejne usmerjenosti, duševnih in telesnih zmožnosti.
2. Socialna delavka ali socialni delavec se zavzema za odprto družbo, ki spodbuja ljudi k življenju v skladu z njihovimi željami, potrebami, interesi in kulturami do meje, kjer ne kršijo človekovih pravic drugih ljudi. Kulturne pravice niso nad človekovimi pravicami.

D. Profesionalna integriteta

Dolžnost socialnih delavk in socialnih delavcev je, da spoštujejo in upoštevajo vrednote in načela socialnega dela, da svoj poklic opravljajo pošteno, so pravični in vredni zaupanja.

Načela:

1. Socialna delavka ali socialni delavec deluje etično in v skladu s strokovnim znanjem. Socialno delovna znanja so osnova njihovega dela, ostala znanja pa v meri, ko so skladna z načeli, metodami socialnega dela in so v korist uporabnicam in uporabnikom.
2. Socialna delavka ali socialni delavec deluje odgovorno, zanesljivo, odprto in pošteno do ljudi, s katerimi je v delovnem odnosu. Ne prikriva svojih namenov, pooblastil ali nalog, ki jih opravlja na podlagi zakonodaje ali drugih pooblastil. Odprto in pošteno ravna tudi v profesionalnih odnosih s predstavnicami in predstavniki ustanov, organizacij, strokovno in civilno javnostjo.
3. Socialna delavka ali socialni delavec svojega položaja ne zlorablja za obvladovanje šibkejših, za pridobivanje osebnih, finančnih ali drugih koristi.

ETIČNA NAČELA

A. Odnos do uporabnikov, storitev, programov in dejavnosti socialnega dela

1. Socialna delavka ali socialni delavec svoje delo utemeljuje na soglasju za vzpostavitev delovnega odnosa in na pravici ljudi, da imajo vpliv nad lastnim življenjem in odločajo o sebi. To je mogoče tako v primerih, ko ljudje sami poiščejo pomoč ali pa so vabljeni na podlagi zakonskih pooblastil. Če gre za vabljene uporabnice in uporabnike, jih je potrebno že na začetku postopka seznaniti z namenom vabila, s pooblastili in ukrepi, ki jih zaradi teh pooblastil socialna delavka ali socialni delavec mora izvesti in jih seznaniti tudi z vsemi sredstvi, ki varujejo njihove koristi in pravice. Pooblastila in ukrepi ne smejo biti razlog za nestrokovno ali pokroviteljsko delo, kakor tudi ne za opuščanje uporabe znanj in metod socialnega dela v korist uporabnic in uporabnikov storitev.
2. Socialna delavka ali socialni delavec spoštuje morebitno zahtevo uporabnice ali uporabnika do izbire druge delavke ali delavca, če ne more vzpostaviti zaupnega odnosa ali meni, da obstajajo nepremostljive ovire za tak odnos. Pri tem mora socialna delavka ali socialni delavec uporabnici ali uporabniku pomagati pri iskanju primerne strokovne osebe.
3. Socialna delavka ali socialni delavec ne sme izsiljevati in izvajati fizičnega, psihičnega ali kakršnegakoli drugega nasilja nad uporabnicami ali uporabniki. V takih postopkih ne sme sodelovati, jih podpirati ali tolerirati.
4. Če socialna delavka ali socialni delavec že ob prvem stiku oceni, da ne more nuditi strokovne pomoči uporabnici ali uporabniku zaradi pomanjkanja ustreznega znanja ali drugih nepremostljivih ovir, mora o tem uporabnico ali uporabnika informirati na zanj oziroma zanj sprejemljiv način in tako, da s tem ne bo povzročila ali povzročil, da uporabnica ali uporabnik izpade iz sistema storitev. Storititi mora vse, da uporabnici ali uporabniku zagotovi potrebno pomoč pri ustrezni strokovni osebi.
5. Socialna delavka ali socialni delavec zbira, evidentira in si zapisuje samo tiste podatke o uporabniku ali uporabnici, ki jih potrebuje za strokovno delo. Na ta način zbrane osebne podatke uporablja samo v skladu z namenom, s katerim so bili zbrani. O tem seznaniti uporabnice in uporabnike ter pridobi njihovo soglasje.
6. Informacije o uporabniku ali uporabnici sme socialna delavka ali delavec posredovati drugi pooblaščenim osebi, ustanovi ali organizaciji, če ve, za kakšen namen bodo uporabljene in če je hkrati izpolnjen eden od naslednjih dveh pogojev: če jih drugi zainteresirani koristijo v strokovne, raziskovalne, statistične, supervizijske, evalvacijske ali edukacijske namene in jih posreduje izključno v neosebni obliki (to je, da onemogočajo razkritje osebne identitete) in če socialna delavka ali socialni delavec v zvezi s posredovanjem informacij dobi osebno dovoljenje uporabnice oziroma uporabnika, da lahko to stori, pri čemer mora seznaniti uporabnico oziroma uporabnika z možnimi posledicami.
7. Socialna delavka ali socialni delavec mora uporabnici oziroma uporabniku omogočiti vpogled v vso dokumentacijo, ki je nastala ali nastaja v zvezi z njo ali njim. Pri tem ne sme biti ogrožena tajnost podatkov drugih uporabnic in uporabnikov.
8. Nepooblaščen avdio ali video snemanje pogovorov in dela z uporabnicami ali uporabniki je kaznivo dejanje. Tak material je mogoče pridobiti in uporabiti le v namene, ki jih opredeljuje 6. načelo, vendar je potrebno najprej uporabnice in uporabnike informirati, se prepričati, da razumejo namen in posledice ter potem pridobiti pisni pristanek. Pisni pristanek je potrebno pridobiti tudi v primeru javnega predvajanja posnetkov.
9. Za socialno delavko ali socialnega delavca je prepovedano prejemanje materialnih daril in nematerialnih uslug v zvezi s pričakovanim ali opravljenim strokovnim delom.

10. Socialna delavka ali socialni delavec, ki deluje v javnem sektorju, svoje storitve ne zaračunava. V primerih, ko izvaja dejavnost izven javne mreže ali sofinanciranja iz javnih sredstev, lahko prejme plačilo neposredno od uporabnice ali uporabnika, vendar ga mora pred obravnavo seznaniti s cenikom. Spreminjanje cene med potekom izvajanja dela je mogoče le ob soglasju uporabnice ali uporabnika te storitve. Z zaračunavanjem storitev se ne sme prispevati k poslabšanju materialnega stanja in povečevati stiske, ki iz tega izhajajo, v tem primeru se uporabnico ali uporabnika usmeri na izvajalce v javni mreži.
11. Socialna delavka ali socialni delavec ravna v skladu s tem kodeksom, s spoznanji znanosti in stroke socialnega dela ter z ugotovitvami drugih znanosti, njeno oziroma njegovo strokovno delo mora biti neodvisno in neovirano. Za to so odgovorne osebe in organi, ki so socialni delavki ali socialnemu delavcu nadrejeni.
12. Socialni delavec ali socialna delavka mora zavrniti kakršnokoli sodelovanje v postopkih, ki niso v skladu z vrednotami in etičnimi načeli socialnega dela.
13. Na neupoštevanje ali nespoštovanje kodeksa etike ali kateregakoli etičnega načela socialna delavka ali socialni delavec opozarja svoje kolegice in kolege ter vodstvo organizacije, v kateri se to zgodi. Po potrebi o tem obvesti pristojne ustanove ter širšo strokovno javnost, ter poda predlog za strokovno izpopolnjevanje za ohranjanje strokovnosti.

B. Odnos do profesionalnega okolja

14. Socialna delavka ali socialni delavec si pri sodelovanju s kolegicami in kolegi v socialnem delu kot tudi s strokovnjakinjami in strokovnjaki drugih profesij prizadeva, da razlike v izobrazbi, položaju, znanju, v praktikiranih delovnih metodah in osebni prepričanju ne bodo ovira, pač pa korist vseh.
15. Socialna delavka ali socialni delavec se zavzema za solidarno in interdisciplinarno ter medsektorsko sodelovanje, enako s podrejenimi kot z nadrejenimi. Izjema je mogoča le v primerih, ko bi takšno ravnanje utegnilo kakorkoli škoditi bivšim, sedanjim ali potencialnim uporabnicam in uporabnikom.
16. Socialna delavka ali socialni delavec se vključuje v intervizijske in supervizijske oblike dela in tudi sicer po potrebi sodeluje s svojimi kolegicami in kolegi kot tudi z drugimi strokovnjakinjami in strokovnjaki. Obvezno se mora z njimi posvetovati, če je pri svojem delu v kakršnihkoli strokovnih dilemah ali če obstaja verjetnost, da bi bila opustitev konzultacije z drugimi škodljiva za uporabnico ali uporabnika.
17. Morebitna razhajanja ali konflikte z drugimi kolegicami in kolegi, nadrejenimi ali podrejenimi, mora socialna delavka ali socialni delavec vselej razmejiti od osebnih, neprofesionalnih interesov.
18. Svoje izkušnje in znanje socialna delavka ali socialni delavec prenaša zainteresiranim kolegicam in kolegom, drugim sodelavkam in sodelavcem, pripravnicam in pripravnikom, študentskim praktikantkam in praktikantom ter prostovoljkam in prostovoljcem v socialnem delu.
19. Socialna delavka ali socialni delavec se mora pri svojem delu nenehno zavedati, da znanje, pridobljeno na katerikoli stopnji formalnega izobraževanja, kot tudi izkušnje, dobljene s strokovnim delom, niso nujno splošno uporabne, sploh pa ne popolne, niti trajne. Zato svoje znanje nenehno preverja ter izpopolnjuje s samoizobraževanjem, s sodelovanjem s svojimi kolegicami in kolegi ter z vključevanjem v formalne in neformalne oblike izobraževanja. Formalna izobrazba je pogoj za vstop v sfero dela, permanentno izobraževanje in izpopolnjevanje pa je pogoj za profesionalnost.

20. Vsakdo ima pravico opozarjati socialne delavke in socialne delavce na vrednote in etična načela v socialnem delu ter od njih zahtevati, da se ravnaajo po njih. To je hkrati dolžnost članic in članov strokovnih organizacij s področja socialnega dela.

C. Odnos do širšega okolja

21. Socialna delavka ali socialni delavec deluje v širšem družbenem okolju tako, da opozarja na potrebe uporabnic ali uporabnikov, skupin prebivalstva na družbene neenakosti. Dolžnost socialnih delavk in socialnih delavcev je, da s svojim znanjem prispevajo k izboljšavam sistemov.

22. Ravnanja socialne delavke ali socialnega delavca vključuje delovanje na družbenih vprašanjih in področjih dela, ki so s socialnim delom posredno, vendar pomembno povezani. Ne opusti zavzemanja za socialne politike, zakonodajne rešitve in vzpodbude, ki so v prid uporabnicam in uporabnikom ali so drugače pomembne za življenje ljudi.

23. Socialna delavka ali socialni delavec razvija občutljivost za globalna vprašanja, ki se tičejo socialnega dela, in sodeluje s socialno delovnim znanjem ter se zavzema za možnosti sodelovanja pri soustvarjanju rešitev, ki jih lahko prispeva socialno delo.

24. Socialna delavka ali socialni delavec razvija odgovornost do naravnega okolja, ker se zaveda raznolikega pomena narave za človeka, zato ne opusti prispevka, ki ga k ciljem zagotavljanja kakovostnega življenjskega prostora za vse lahko prispeva socialno delo.

KONČNA DOLOČILA

Moralno presojo nespoštovanja in neupoštevanja Kodeksa etike socialnih delavk in socialnih delavcev Slovenije ugotavlja Častno razsodišče Društva socialnih delavk in socialnih delavcev Slovenije in o svojih ugotovitvah poda mnenje.

Mnenje častnega razsodišča je javno. Presoja primerov, v katerih je ugotovljeno nespoštovanje ali neupoštevanje vrednot in načel tega kodeksa, ima moralne posledice za kršilca oziroma kršiteljico. Po odločitvi Izvršnega odbora Društva socialnih delavk in socialnih delavcev Slovenije, se mnenje kot strokovni primer lahko objavi v medijih s področja socialnega dela, če je to koristno za uporabnice in uporabnike ali za profesijo socialnega dela.

Ker je ta kodeks obvezen za vse, ki se profesionalno ukvarjajo s socialnim delom, je dostopen socialnim delavkam in socialnim delavcem v vseh organizacijah, kjer se zaposlujejo ali izobražujejo socialne delavke in socialni delavci.

Organizacije, ki zaposlujejo ali izobražujejo socialne delavke in socialne delavce, zagotovijo dostopnost tega kodeksa tudi svojim uporabnicam in uporabnikom ter zainteresirani javnosti.

Kodeks etike socialnih delavk in socialnih delavcev Slovenije je ključni dokument, ki ga v imenu socialnih delavk in socialnih delavcev sprejme Skupščina Društva socialnih delavk in delavcev Slovenije.